

Stanje zlate trsne rumenice v Sloveniji in ukrepi v bodoče

Sestanek Javne službe za vinogradništvo

mag. Erika Orešek

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo
rastlin

25. oktober 2022

Zlata trsna rumenica

- glavna gostiteljska rastlina: trta (*Vitis*)
- druge gostiteljske rastline: navadni srobot (*Clematis vitalba*), jelša (*Alnus glutinosa*), veliki pajesen (*Ailanthus altissima*), **leska** (*Corylus avellana*), vrba (*Salix*)
- **Glavni prenašalec FD je ameriški škržatek** (*Scaphoideus titanus*) – velike težave s FD, kjer je razširjen – pomanjkanje FFS za zatiranje!
- **Drugi prenašalci:**
 - navadni dolgoglavc (*Dictyophara europaea*) – naključni prenos z navadnega sroboča na trto
 - vzhodnjaški škržatek (*Orientalus ishidae*)??
 - ...?
- Enake simptome so pri rumenici počrnelosti lesa – ni karantenska
- Določitev FD: samo z laboratorijskim testiranjem

Zlata trsna rumenica

- Zlato trsno rumenico povzroča **fitoplazma Grapevine flavescence dorée (FD)**, ki je **karantenski škodljivi organizem za celotno EU** (uvrščena v prilogo II., del B Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072).
- Na ravni EU so na novo določeni ukrepi: Uredba Komisije (EU) 2022/1630: **določa ukrepe zadrževanja in območja zadrževanja v državah članicah** (kjer boleznini več mogoče izkoreniniti): s to uredbo so določena območja zadrževanja: Slovenija, Hrvaška, Portugalska)
- Na ravni EU so določene tudi **posebne zahteve za premike cepičev, podlag in trsnih cepljenk (Vitis) znotraj EU** (za izdajo rastlinskega potnega lista) (uvoz trte *Vitis* iz tretjih držav v EU je prepovedan)

Zlata trsna rumenica

Ker je FD **kantenski škodljivi organizem**: aktivnosti koordinira Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (uradni odgovorni organ – med drugim komunikacija z Evropsko komisijo in drugimi državami članicami v zvezi z zdravjem rastlin): v zvezi z zlato trsno rumenico:

- določa razmejena območja, nacionalne ukrepe izkoreninjenja, nadzor,

- financira in koordinira strokovne naloge:

Oddelki za varstvo rastlin na Kmetijsko gozdarskih zavodih: Nova Gorica, Maribor, Novo mesto, IHPS, KIS, Nacionalni inštitut za biologijo

Program preiskave za ugotavljanje navzočnosti: sodeluje tudi Služba za uradno potrjevanje (KIS) in fitosanitarni inšpektorji

Zlata trsna rumenica

Naloge v zvezi s FD v okviru strokovnih nalog za leto 2022:

- izvajanje programa preiskave (vsako leto): v I. 2022 skupno odvzetih 354 vzorcev, od teh: 160 pozitivnih na FD in 127 na BN (stanje 25. oktober) (vključno z vzorci Službe za uradno potrjevanje in fitosanitarnih inšpektorjev) (stanje še ni dokončno)
- spremljanje razvoja ameriškega škržatka: od izleganja iz jajčec preko razvojnih stadijev ličink in nimf do pojava odraslih škržatkov (vizualni pregledi) za namen napovedovanja terminov zatiranja – natančnejše določitve rokov: razvit je modul, dostopen na spletni strani portala AGROMET:
<http://agromet.mkgp.gov.si/APP2/sl/Home/Index>
- napovedi za posamezna območja v Sloveniji so objavljene na spletni strani AGROMET: <http://agromet.mkgp.gov.si/pp/>
- spremljanje ulova odraslih škržatkov za namen ugotavljanja velikosti populacije

Zlata trsna rumenica

Naloge v okviru strokovnih nalog za leto 2022:

- poskusi zatiranja ameriškega škržatka s FFS (vključno s pripravki z nizkim tveganjem) – namen je učinkovito zatiranje ameriškega škržatka
- ugotavljanje navzočnosti FD v prenašalcih (ameriški škržatek): letos pozitivnih 5 vzorcev na območju Ljutomersko Ormoških goric

Zlata trsna rumenica

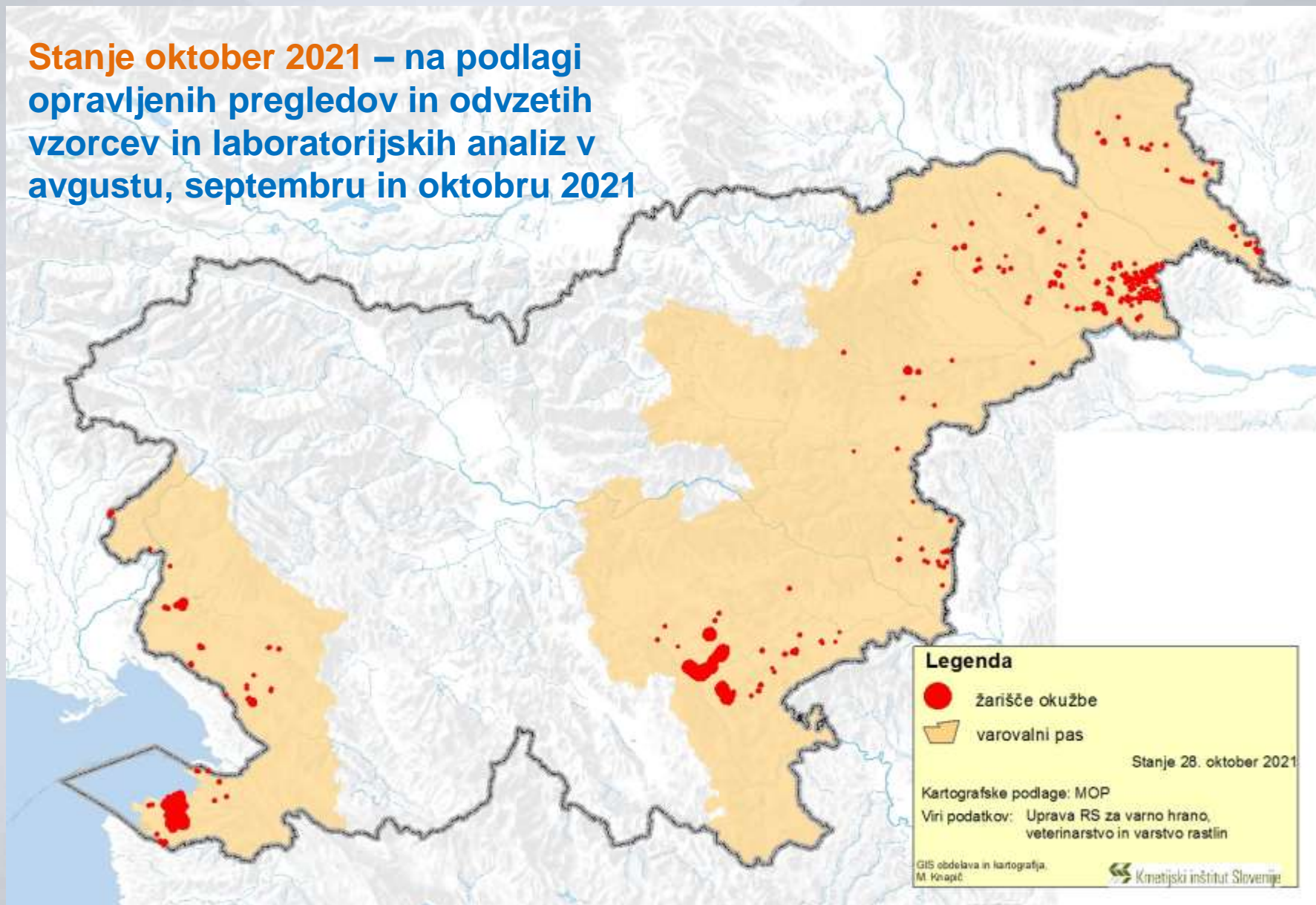
Naloge v okviru strokovnih nalog za leto 2022:

- **sodelovanje pri pripravi zloženke in letaka o zlati trsni rumenici in ameriškem škržatku**
- **sodelovanje pri obveščanju in ozaveščanju deležnikov in javnosti: priprava informativnih materialov: članki za objavo v medijih (za območje celotne države, lokalni mediji), ...**
- **priprava predavanj in delavnic za vinogradnike in druge zainteresirane**
- **priprava priporočil za obvladovanje**
- **...**
- **... morebitni predlogi za leto 2023??**

Zlata trsna rumenica

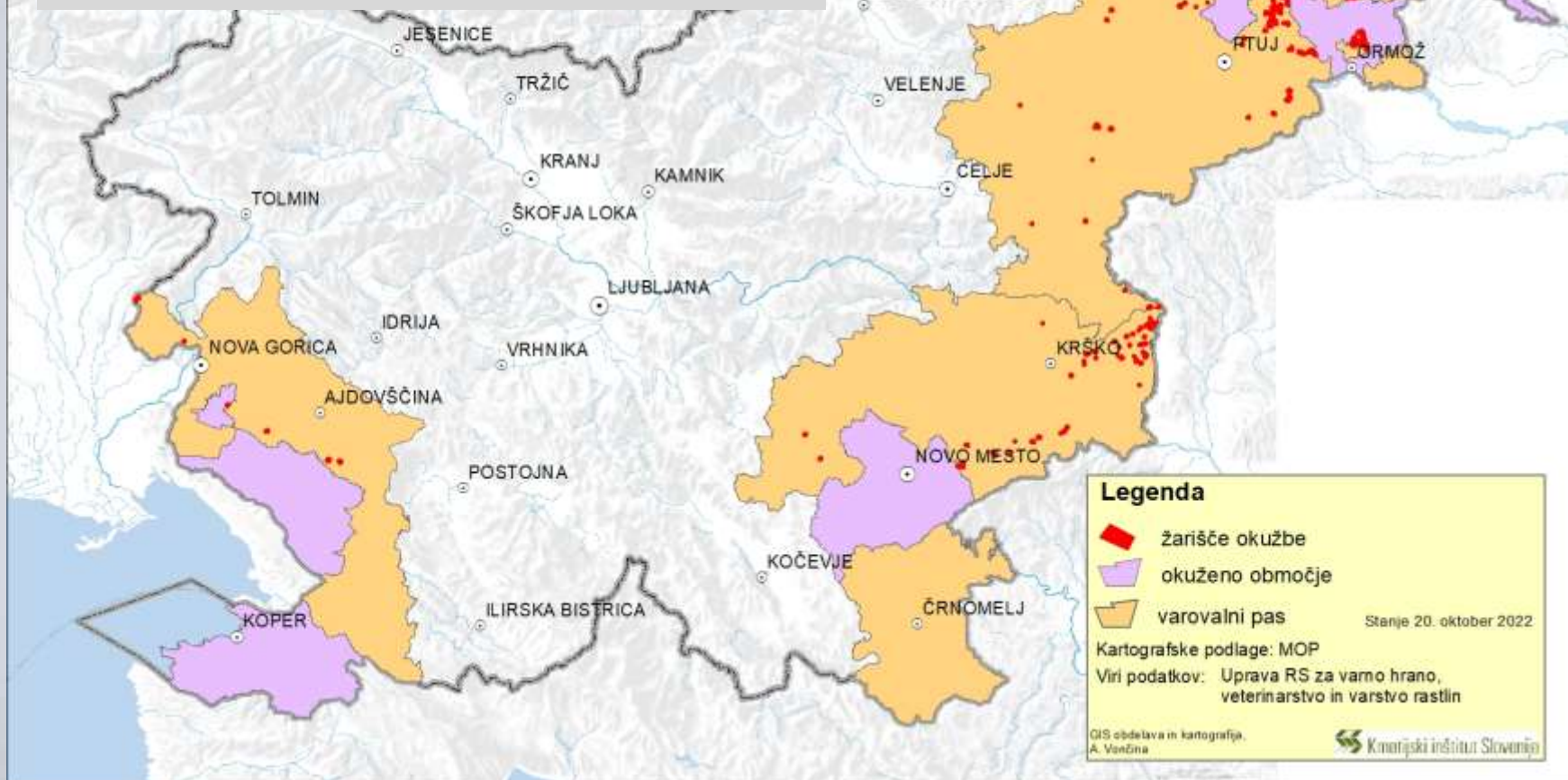
Stanje oktober 2021 – na podlagi opravljenih pregledov in odvzetih vzorcev in laboratorijskih analiz v avgustu, septembru in oktobru 2021

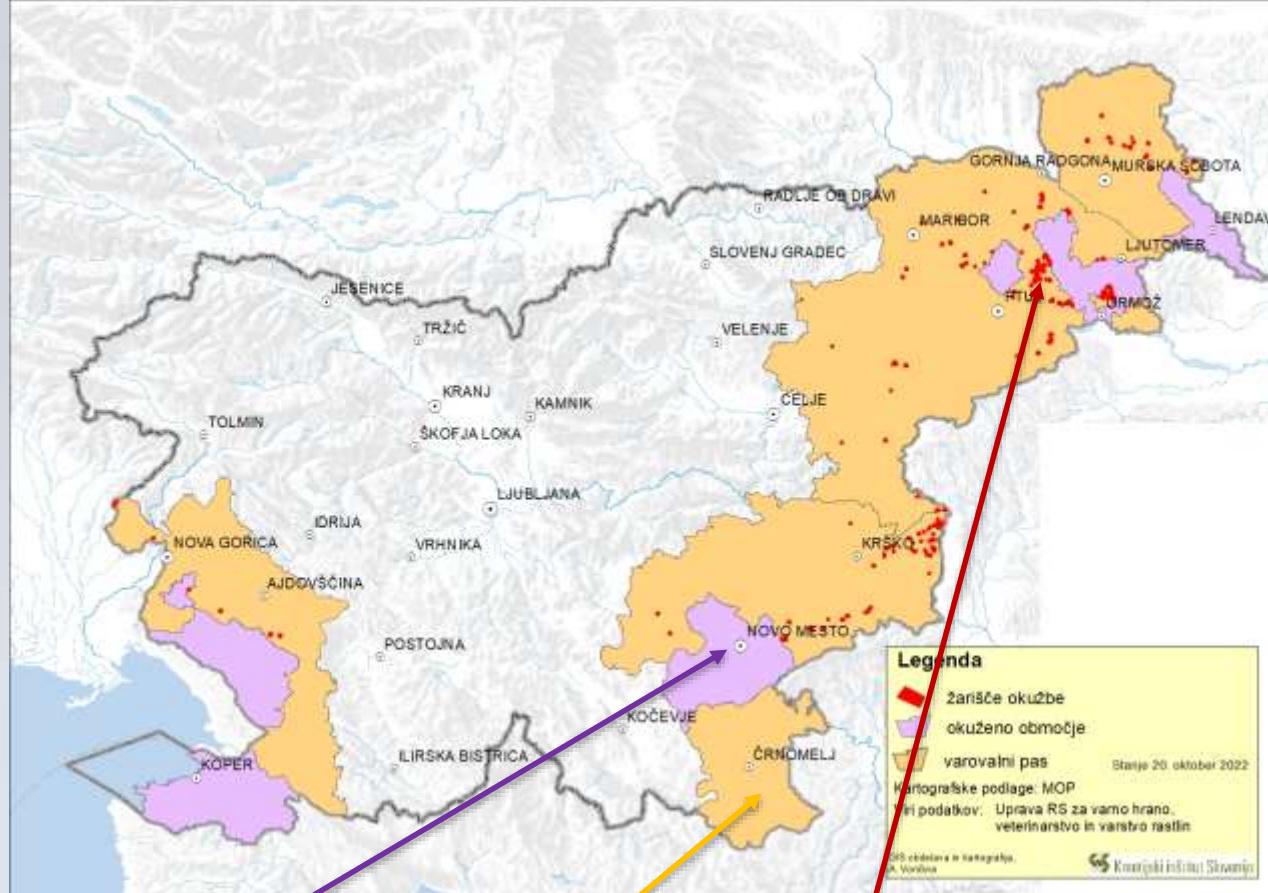
Zlata trsna rumenica

Stanje 20. oktober 2022 – na podlagi opravljenih pregledov in odvzetih vzorcev in laboratorijskih analiz v avgustu, septembru in oktobru 2022 (niso še vključeni vsi letošnji rezultati).

Zlata trsna rumenica

Seznam Razmejenih območij je določen v EU uredbi 2022/1630 o ukrepih za zadrževanje fitoplazme *Grapevine flavescence dorée*:

okužena območja in varovalni pasovi (priloga I uredbe)

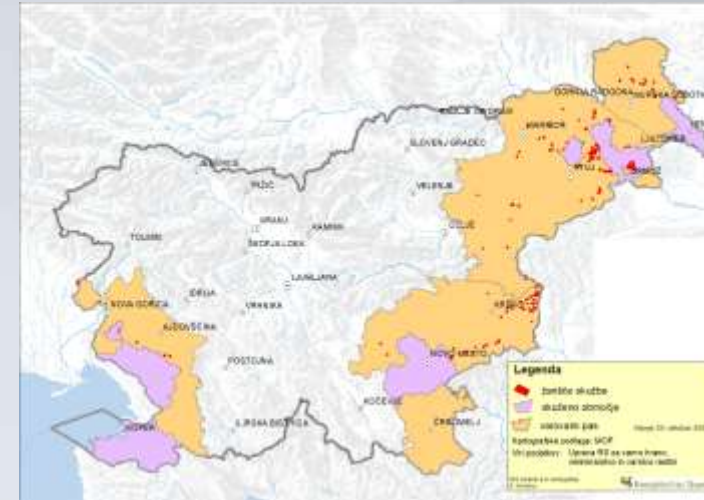
Žarišča okužbe v varovalnem pasu so določena z nacionalno odločbo.

Zlata trsna rumenica

Ukrepi zadrževanje za fitoplazmo Grapevine flavescence dorée (Izvedbena uredba Komisije 2022/1630):

- **v okuženem območju** se ne izvajajo več ukrepi izkoreninjenja
- **v varovalnem pasu**: izvaja se preiskava za ugotavljanje navzočnosti, v primeru laboratorijske potrditve: določi se **žarišče okužbe**, izvajajo se ukrepi izkoreninjenja

V celotnem razmejenem območju je obvezno zatiranje ameriškega škržatka s FFS.

Roke zatiranja napove Javna služba ZVR za posamezna območja, napovedi so objavljene na Agrometeorološkem portalu RS

<http://agromet.mkgp.gov.si/pp/>

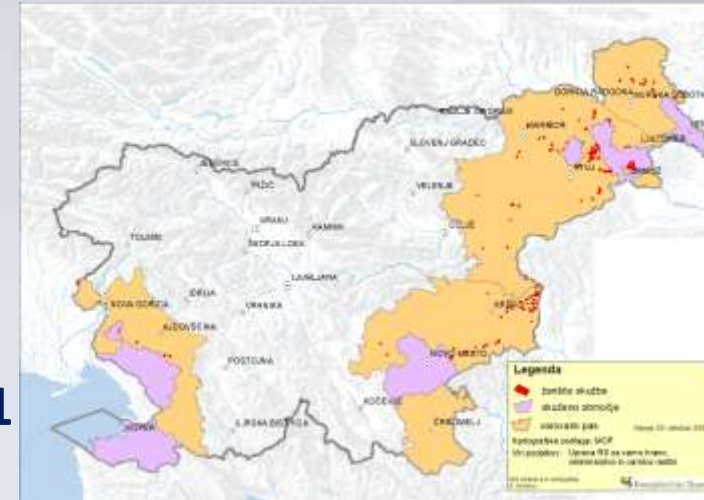

Zlata trsna rumenica

Ukrepi zadrževanja za fitoplazmo Grapevine flavescence dorée
(Izvedbena uredba Komisije 2022/1630):

Zatiranje ameriškega škržatka:

- vinogradi za pridelavo grozdja:
- v okuženih območjih SV in JV Slovenije: obvezni sta 2 tretiranja
- v okuženih območjih Z Slovenije: obvezno je 1 tretiranje
- V varovalnih pasovih po vsej Sloveniji: obvezno je 1 tretiranje
- Trsnice, matični vinogradi, matičnjaki povsod v Sloveniji: obvezni sta najmanj 2 tretiranja ter spremljanje ulova odraslih škržatkov.

Seznam dovoljenih sredstev je na spletni strani UVHVVR:

<https://www.gov.si/podrocja/kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrana/varstvo-rastlin/zdravje-rastlin/bolezni-in-skodljivci-rastlin/zlata-trsna-rumenica/>

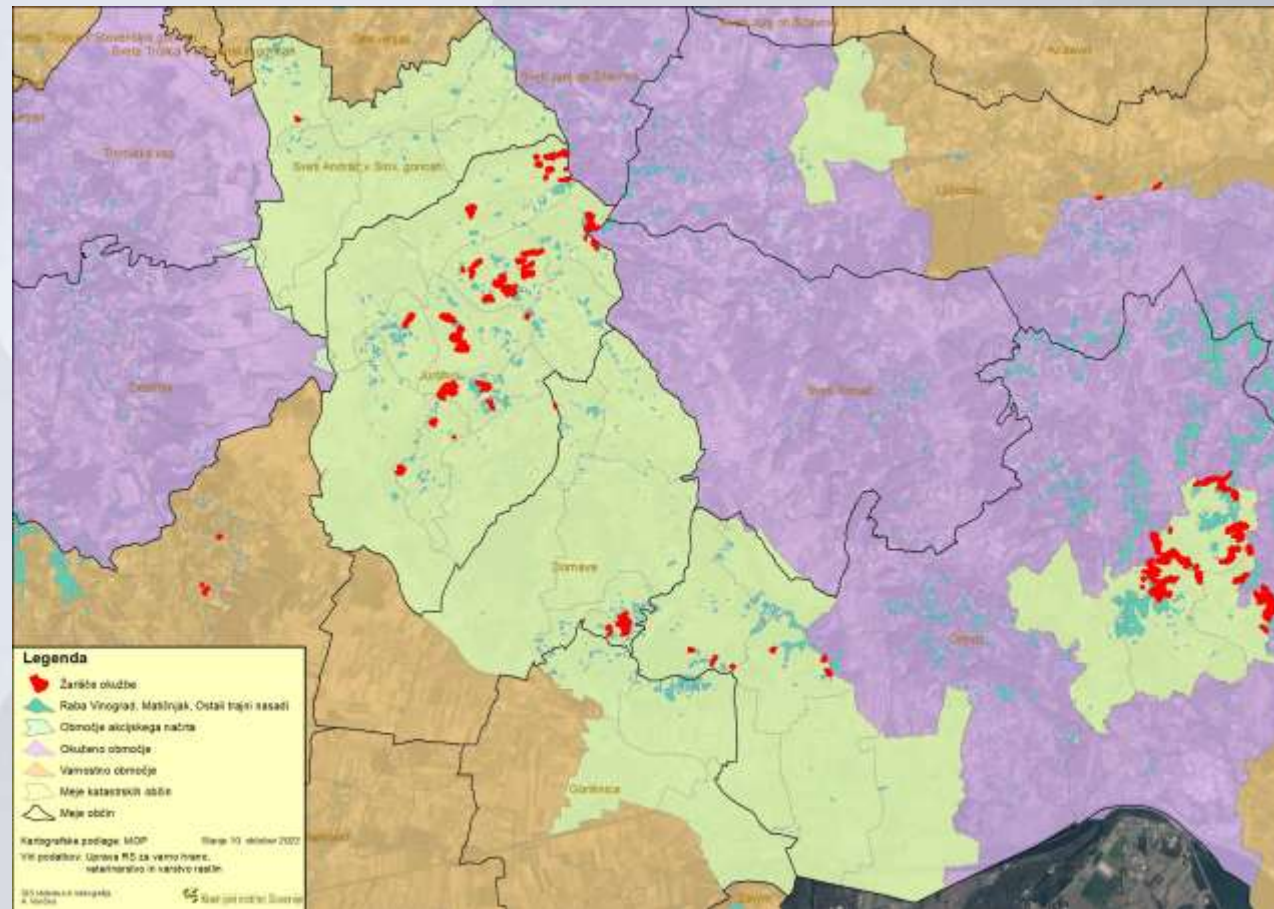
Zlata trsna rumenica

Območje akcijskega načrta:

Nove pozitivne lokacije v letu 2022 (stanje 10. oktober) (**varovalni pas - izkoreninjenje**):

- občina Sveti Andraž: 1
- Občina Juršinci: 18
- občina Ormož (del): 10
- Dornava: 1
- Gorišnica: 0

(okvirni podatki; na eni lokaciji je bilo lahko pozitivnih več vinogradov)

Območje akcijskega načrta (Ljutomersko ormoško območje z okolico) – velik pomen za trsničarsko pridelavo: v letih 2021 in 2022: dodatni pregledi in vzorčenja za laboratorijsko analizo za čim zgodnejše odkritje okužb – namen: izkoreninjenje okužb

Zlata trsna rumenica

Posebne zahteve za premike cepičev, podlag in trsnih cepljenk (*Vitis* sp.) v zvezi s fitoplazmo Grapevine flavescence dorée (FD) znotraj EU: naslednje možnosti:

(a) izvirajo z območja, ki je prosto fitoplazme Grapevine flavescence dorée (FD) (ta opcija za SLO ne pride v poštev)

ali

(a) izvirajo z enote pridelave, za katero velja naslednje:

v trsnici in v pasu širine 20 m v zadnjem letu niso bili opaženi simptomi FD na trti *Vitis* L.

V matičnem vinogradu in v pasu širine 20 m ter v matičnjaku in v pasu širine 40 m v zadnjih dveh letih niso bili opaženi simptomi FD trti *Vitis* spp., ter

(ii) spremljajo se vektorji (ameriški škržatek) in se izvaja zatiranje s FFS ter

(iii) opuščene rastline *Vitis* L. v okolici v pasu širine 20 m od so bile izruvane

ali

(c) so bile tretirane z vročo vodo v skladu z mednarodnimi standardi

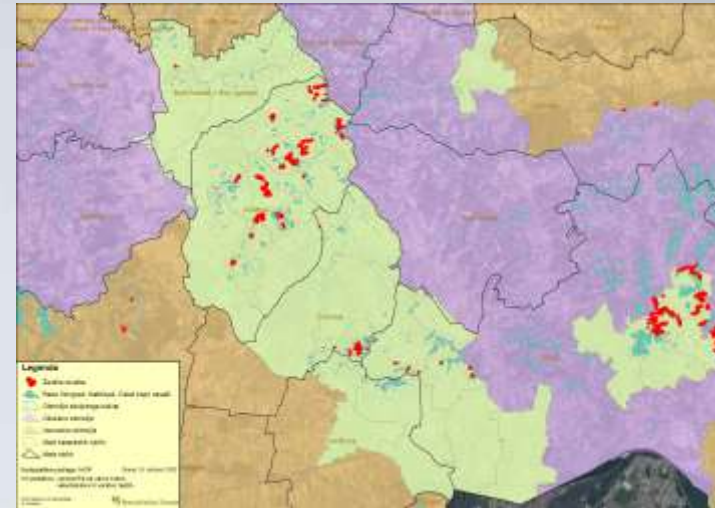

Zlata trsna rumenica

- Zaradi vse več okužb bo na nekaterih območjih v Sloveniji za izpolnjevanje pogojev za premike ostala le možnost termoterapije oz. tretiranja z vročo vodo (Hot water treatment) (nabava opreme za tretiranje?)
- v takem primeru bo treba vzpostaviti sistem nadzora zaradi zagotavljanja, da je tretiranje izvedeno v skladu z EPPO standardom in se s tem zagotovi izpolnjevanje posebnih zahtev za premike znotraj EU.

EPPO standard: Tretiranje z vročo vodo za zatiranje fitoplazme
Grapevine flavescence dorée: prevod je objavljen na spletni strani
Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, kjer najdete
tudi več informacij o zlati trsni rumenici:

<https://www.gov.si/podrocja/kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrana/varstvo-rastlin/zdravje-rastlin/bolezni-in-skodljivci-rastlin/zlata-trsna-rumenica/>

- aplikativni projekt Nanophyto (mednarodni projekt, sodeluje NIB; ARRS projekt, sofinancira MKGP)
- Euphresco projekti (mednarodni projekti v okviru strokovnih nalog; financira UVHVVR)
- 2 CRP projekta (2022 – 2025)
 - FD Gameplan (koordinira: dr. Nataša Mehle - Nacionalni inštitut za biologijo)
 - Tehnologije trsničarske pridelave z inovativnimi rešitvami za krepitev odpornosti trajnostnega vinogradništva (koordinira dr. Denis Rusjan)
- strokovne naloge v okviru Javne službe zdravstvenega varstva rastlin (financira UVHVVR) (prej omenjene)
- **iskanje nekemičnih ukrepov za obvladovanje prenašalcev**

ukrepi za preprečevanje širjenja FD in posledično gospodarske škode

- **Obveščanje in ozaveščanje vinogradnikov in javnosti:**
 - sodelovanje lokalnih skupnosti
 - sodelovanje z JS kmetijskega svetovanja
 - **Sodelovanje Javne službe v vinogradništvu:**
 - pomoč pri obveščanju in ozaveščanju – učinki so na dolgi rok, sprememb ni mogoče pričakovati čez noč.
 - ...?
- PREDLOGI?**

ukrepi za preprečevanje širjenja FD in posledično gospodarske škode

Hvala za pozornost!